

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 ต้องเป็นการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีประสิทธิภาพและศักยภาพมีความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในทุกสถานการณ์สามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข กระแสการปฏิรูปการศึกษาในปัจจุบันมุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้เต็มตามศักยภาพของตนเอง ซึ่งสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งในการจัดการศึกษา คือ การทำให้บุคคลมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เพราะการคิดวิเคราะห์ช่วยให้บุคคลมีความสามารถในการแก้ปัญหาต่างๆ และขณะเดียวกันการคิดวิเคราะห์ก็เป็นเครื่องมือที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของคน สามารถเรียนรู้และเข้าใจความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกๆ ด้าน รวมถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ในการจัดการเรียนรู้จึงควรใช้การสอนที่ส่งเสริมให้เกิดการคิดและพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ โดยใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนได้ร่วมกันอภิปราย แสดงข้อคิดเห็น แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ ซึ่งการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดนั้นจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะที่สำคัญ 5 ประการ ได้แก่ ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสารเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักเลือกรับและส่งสารโดยใช้หลักเหตุผลพร้อมทั้งใช้วิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ความสามารถในการคิดเป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบเพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศในการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม ความสามารถในการแก้ปัญหาเป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ พร้อมทั้งมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่างๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือกและใช้เทคโนโลยีด้านต่างๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาตนเองและสังคมใน

ด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้องเหมาะสมและมีคุณธรรม (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา 2552: 2-3)

วิชาประวัติศาสตร์เป็นวิชาที่มีความสำคัญทำให้ผู้เรียนรู้จักตนเองเพื่อจะได้อยู่กับปัจจุบันและอนาคตได้อย่างมีความสุข วัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนประวัติศาสตร์เพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนดี รักษาบ้านเมืองและท้องถิ่น การศึกษาประวัติศาสตร์จึงช่วยให้ผู้ศึกษาได้เข้าใจพื้นฐานของตนเอง เข้าใจสังคม เข้าใจโลก เข้าใจวิวัฒนาการของมนุษย์และสังคมว่ามีพัฒนาการเป็นลำดับขั้นตอนอย่างไรได้เรียนรู้ความสำเร็จและข้อผิดพลาดของมนุษย์ เพื่อเป็นบทเรียนและเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาของสังคมปัจจุบันการศึกษาศาสตร์จึงมิใช่การฝึกจำเหตุการณ์ระยะเวลาชื่อบุคคล หากมุ่งเพื่อให้รู้จักตนเองของมนุษย์มากกว่า (สิริวรรณ ศรีพหล 2553 : 90) การจัดการเรียนรู้รายวิชาประวัติศาสตร์โดยใช้วิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวนเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาทักษะการคิดด้วยวิธีฝึกให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง โดยครูผู้สอนตั้งคำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้กระบวนการทางความคิดหาเหตุผลจนค้นพบความรู้หรือคำตอบแล้วสรุปเพื่อตอบคำถามหรือข้อสงสัย ผู้เรียนจะพบแนวทางในการแก้ปัญหาที่ถูกต้องด้วยตนเอง ข้อดีของการจัดการเรียนรู้โดยการสอนแบบสืบสวนสอบสวนคือ บทบาทของครูผู้สอนเปลี่ยนบทบาทจากผู้ออกมาเป็นผู้ถาม ครูจะไม่ทำหน้าที่เป็นผู้บอกความรู้ให้กับนักเรียนแต่จะฝึกให้นักเรียนเป็นผู้ศึกษาหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ การใช้คำถามของครูมีส่วนสำคัญที่จะพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน นอกจากนั้นบทบาทของครูคือส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงออกทางความคิดอย่างสร้างสรรค์ ส่งเสริมให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกระบวนการกลุ่ม ด้วยการฝึกคิด ฝึกทำ การใช้สื่อการเรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน

ความสามารถในการคิดวิเคราะห์เป็นพื้นฐานหรือขั้นตอนหนึ่งของทักษะการคิดขั้นสูง การคิดขั้นสูง หมายถึง ทักษะการคิดที่มีขั้นตอนหลายขั้นและต้องอาศัยทักษะการสื่อความหมาย ทักษะการคิดทั่วไปหลายๆ ทักษะในแต่ละขั้น เช่น ทักษะการสรุปความ ทักษะการคิดวิเคราะห์ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา 2552:15) ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ มีประโยชน์มากในการช่วยพิจารณาเรื่องราวต่างๆ ทำให้บุคคลได้พิจารณาสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างครบถ้วน รอบด้าน ในแง่มุมต่างๆ ทำให้ไม่สรุปเรื่องราวต่างๆ อย่างรวดเร็วเกินไปซึ่งอาจเกิดความคิดพลาดตามมา รวมทั้งเป็นการประเมินเหตุการณ์ต่างๆ ได้อย่างสมจริงทำให้เข้าใจเรื่องราวที่ซับซ้อนอย่างแจ่มแจ้งและสามารถสรุปได้อย่างสมเหตุสมผลทำให้บุคคลได้ใช้ข้อมูลร่วมในสถานการณ์ต่างๆ ในการคิดวิเคราะห์เพื่อประเมินตัดสินใจและมองเห็นโอกาสความเป็นไปได้ของสิ่งที่จะเกิดขึ้นทั้งในปัจจุบันและอนาคตการเห็นโอกาสความสำเร็จในอนาคตได้ การคิดวิเคราะห์จะช่วยให้นักเรียนมองเห็นแง่มุม

อื่นๆ ที่จะสามารถสร้างสรรค์งานใหม่ๆ ให้เกิดขึ้นในโลกได้ (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ 2553 : 67-68) ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ได้แก่ การแก้ปัญหา การตัดสินใจ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และ การคิดสร้างสรรค์ นักการศึกษาด้านการคิดวิเคราะห์ เช่น บลูม(Bloom 1956 : 6-9) ให้ความหมายของการคิดวิเคราะห์ว่า หมายถึง ความสามารถในการแยกแยะเพื่อหาส่วนย่อยของเหตุการณ์ เรื่องราวหรือเนื้อหาต่างๆ ว่าประกอบด้วยอะไร มีความสำคัญอย่างไร อะไรเป็นเหตุ อะไรเป็นผล และที่เป็นอย่างนั้นอาศัยหลักการอะไร บลูมได้เสนอทฤษฎีการคิดวิเคราะห์โดย แบ่งแยกย่อย ออกเป็น 3 แบบ คือ วิเคราะห์ความสำคัญ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ และวิเคราะห์หลักการ นักการศึกษาอีกคนหนึ่งคือ มาร์ซาโน(Marzano 2001 : 11-60) อธิบายว่ารูปแบบพฤติกรรมการเรียนรู้ประกอบด้วย 3 ระบบ ได้แก่ ระบบแห่งตน ระบบการบูรณาการและระบบสติปัญญา มาร์ซาโนได้เสนอทฤษฎีการคิดของมาร์ซาโน ว่าในขั้นการคิดวิเคราะห์นั้นสามารถจำแนกเป็น 5 ด้านย่อย คือ ด้านการจำแนก ด้านการจัดหมวดหมู่ ด้านการสรุป ด้านการประยุกต์ และด้านการคาดการณ์ เป็นต้น กล่าวโดยสรุป ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนนั้นสามารถพัฒนาได้จากการจัดประสบการณ์ที่หลากหลายโดยบรรยากาศของการเรียนรู้ร่วมกัน เช่น การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การอภิปรายชี้แจงเหตุผล กระบวนการทำงานเป็นกลุ่มการฝึกแก้ปัญหา ฯลฯ ซึ่งทั้งหมดนั้นล้วนแต่เป็นวิธีการที่ส่งผลต่อการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน

จากผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา รอบที่ 2 โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน)หรือ สมศ. พบว่านักเรียนไทยส่วนมากขาดทักษะกระบวนการในการคิดวิเคราะห์ ซึ่งปรากฏในมาตรฐานที่ 4 (นักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์) สมศ. เผยผลประเมินจากโรงเรียนทั้งหมด 13,000 โรงเรียน พบว่านักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์อยู่ในระดับ พอใช้ 67.00 % แต่มีโรงเรียน 9.60 % ที่ต้องปรับปรุงโดยค่านักเรียนที่มีทักษะการคิดอยู่ในระดับดี มีประมาณ 12.90 % เท่านั้น นอกนั้นอยู่ในระดับ ปรับปรุง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2549:1) นอกจากนั้นผลการสอบ O-NET โดยสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) สทศ.เปิดเผยว่าปีการศึกษา 2553 รายวิชาในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมมีผลคะแนนต่ำกว่า ร้อยละ 50 ทุกระดับชั้นโดยเฉพาะในมาตรฐาน ส 5.2 สิ่งแวดล้อม ส 3.1 เศรษฐศาสตร์ และ ส 4.3 ประวัติศาสตร์ ในส่วนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่าคะแนนในสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มาตรฐานที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ มาตรฐาน ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญา

ไทย มีความภูมิใจ และอ้างความเป็นไทยคะแนนเฉลี่ย ร้อยละ 38.87 ผลการประเมินของโรงเรียน จำนวนร้องจากการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา รอบที่ 2 โดยสำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน)หรือ สมศ. ระหว่างวันที่ 18 – 20 มิถุนายน 2550 พบว่าในมาตรฐานที่ 5 นักเรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตรอยู่ในระดับ พอใช้ และผล การสอบ O-NET ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนจำนวนร้องปีการศึกษา 2553 คะแนนของรายวิชาในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ย ในระดับประเทศ นอกจากนี้ยังประสบปัญหาผลการเรียนเฉลี่ย(GPA) ลดลง และในรายวิชาของ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ใน ปีการศึกษา 2553 ภาคเรียนที่ 1 ผลการเรียนเฉลี่ย(GPA) 2.80 ในภาคเรียนที่ 2 ผลการเรียนเฉลี่ย (GPA) 2.53 ผลการเรียนเฉลี่ยลดลง คิดเป็นร้อยละ 9.64 (ข้อมูลจากงานวัดผลโรงเรียนจำนวนร้อง)

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าควรนำการสอนแบบสืบสวน สอบสวนมาเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในรายวิชา ประวัติศาสตร์ ซึ่งผู้วิจัยทำหน้าที่สอนอยู่ทั้งนี้เพื่อพัฒนานักเรียนให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างเต็ม ศักยภาพ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดวิเคราะห์สูงขึ้น เพราะการสอน แบบสืบสวนสอบสวนเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิด ส่งเสริมทักษะการตัดสินใจ ฝึก นักเรียนให้รู้จักศึกษาค้นคว้าหาความรู้ บทบาทของครูจะเปลี่ยนจากผู้บอกมาเป็นผู้ถามโดย ครูผู้สอนจะตั้งคำถามกระตุ้นให้นักเรียนหาคำตอบด้วยตนเอง ทำให้นักเรียนเป็นผู้มีความคิด มี เหตุผล มีความกระตือรือร้น เพราะการใช้คำถามเป็นการพัฒนากระบวนการคิด นักเรียนจะเกิดการ เรียนรู้ได้มากกว่าการสอนที่ครูเป็นผู้บอกให้และนักเรียนจะมีความรู้จะฝังแน่นคงทนด้วยเหตุผล ดังกล่าวผู้วิจัยจึงศึกษาผลการสอนแบบสืบสวนสอบสวน เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยหลังเปลี่ยนแปลง การปกครอง ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนจำนวนร้อง จังหวัดพิษณุโลก

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน เรื่องประวัติศาสตร์ ไทยหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง โดยใช้วิธีสอนแบบสืบสวนสอบสวน ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

2.2 เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ก่อนและหลังเรียน เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง โดยใช้วิธีสอนแบบสืบสวนสอบสวน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนเรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง โดยใช้วิธีสอนแบบสืบสวนสอบสวน สูงกว่าก่อนเรียน

3.2 ความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนของนักเรียนที่เรียนเรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง โดยใช้วิธีสอนแบบสืบสวนสอบสวน สูงกว่าก่อนเรียน

4. ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยดังนี้

4.1 ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนจ่านกร้อง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 8 ห้องเรียน รวม 391 คน

4.2 ตัวแปรที่ทำการวิจัย ได้แก่

4.2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การสอนแบบสืบสวนสอบสวน

4.2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง

2) ความสามารถในการคิดวิเคราะห์

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 การสอนแบบสืบสวนสอบสวน(Inquiry Teaching Method) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้เกิดการคิดและพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์โดยเน้นให้นักเรียนเป็นผู้ค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเอง ครูจะเป็นผู้ตั้งคำถาม ใช้คำถามกระตุ้นนักเรียนให้นักเรียนได้ร่วมกันอภิปราย แสดงข้อคิดเห็น แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน นักเรียนจะเกิดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ จากการมีประสบการณ์ตรงในการเรียนรู้ งานวิจัยนี้ใช้ขั้นตอนการสอนแบบสืบสวน

สอบสวน 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการสังเกต การกำหนดปัญหา และการตั้งสมมติฐาน ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลและการประเมินข้อมูล ขั้นตอนพิสูจน์ข้อสมมติฐานและการสรุป ขั้นการนำไปใช้

5.2 ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ (Analytical Thinking Ability) หมายถึง พฤติกรรมในการพิจารณาแยกแยะส่วนย่อยของเหตุการณ์เรื่องราวหรือเนื้อเรื่องต่างๆ ได้ว่า ประกอบด้วยอะไร มีความสำคัญและสัมพันธ์กันอย่างไร เป็นการศึกษาอย่างมีเหตุผล เพื่อหาข้อสรุปหรือหลักการที่จะสามารถนำมาใช้ในการแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง

5.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Learning Achievement) หมายถึง คะแนนที่ได้จากความรู้ ความสามารถของนักเรียนในการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง โดยการสอนแบบสืบสวนสอบสวน

5.4 ประวัติศาสตร์ไทยหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง (Thai History after the Political Revolution) หมายถึง ชื่อเรื่องที่ผู้วิจัยตั้งขึ้นในงานวิจัย ซึ่งผู้วิจัยจัดการเรียนรู้สาระประวัติศาสตร์ รายวิชา ส 32104 ประวัติศาสตร์ 4 ตามมาตรฐานและตัวชี้วัด ส 4.3 ม.4-6/1 ส 4.3 ม.4-6/2 ส 4.3 ม.4-6/3 และ ส 4.3 ม.4-6/4 ภาคเรียนที่ 2 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนจ่านกร้อง จังหวัดพิษณุโลก หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ถึงหน่วยการเรียนรู้ที่ 4 รวมจำนวน 4 หน่วย 4 แผนการจัดการเรียนรู้ เวลา 16 ชั่วโมง

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์โดยใช้การสอนแบบสืบสวนสอบสวน (Inquiry Teaching Method)

6.2 เป็นแนวทางสำหรับครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบสืบสวนสอบสวน (Inquiry Teaching Method) ไปพัฒนานักเรียนเป็นผู้รู้จักแสวงหาความรู้ ค้นคว้าหาคำตอบ สามารถเข้าถึงแหล่งความรู้ได้ด้วยตนเอง เป็นผู้มีเหตุผล ทำให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สูงขึ้น